

Страсбург, 17 Березня 2016

КОНСУЛЬТАТИВНА РАДА ЄВРОПЕЙСЬКИХ СУДДІВ (КРЄС)

ВИСНОВОК № 19 (2016) УЗАГАЛЬНЕННЯ ВІДПОВІДЕЙ НА АНКЕТУ ПРО РОЛЬ ГОЛІВ СУДІВ

Марко Фабрі
Інститут дослідження судових систем
Національна дослідницька рада Італії (IRSIG-CNR), Болонья

У співпраці з
Даніелою Кавалліні
Болонський університет, Італія

А. Вступ

1. Це узагальнення засноване на відповідях на анкету на тему «Роль голів судів», наданих представниками КРЄС в лютому 2016 року. Анкета, як і дане узагальнення, складається з чотирьох розділів, в яких зосереджено увагу на наступному:
 - 1) Відбір, звільнення, термін повноважень, процес прийняття рішень;
 - 2) Завдання, функції, відносини;
 - 3) Підзвітність та дисциплінарна відповідальність;
 - 4) Призначення, завдання, функції та відносини Голови Верховного Суду.
2. 38 держав-членів в різний час відповіли на запитання анкети: Албанія, Австрія, Азербайджан, Бельгія, Болгарія, Хорватія, Кіпр, Чехія, Данія, Естонія, Фінляндія, Франція, Німеччина, Греція, Угорщина, Ісландія, Ірландія, Італія, Ліхтенштейн, Латвія, Литва, Люксембург, Мальта, Молдова, Чорногорія, Норвегія, Польща, Румунія, колишня югославська Республіка Македонія, Нідерланди, Російська Федерація, Словенія, Іспанія, Швеція, Швейцарія, Туреччина, Україна, Сполучене Королівство (Англія і Уельс).
3. Через складність питань, що розглядаються, і велику кількість інформації для аналізу в дуже короткий проміжок часу, деяка інформація могла бути неправильно сприйнята або пропущена, тому поправки і подальші пояснення вітаються.

В. Відбір голів судів, звільнення, термін повноважень, процес прийняття рішень

4. **Процедура відбору** голів судів дуже часто керується Радою суддів, яка може або призначити голову суду (як, наприклад, в Албанії, Болгарії, Хорватії, Чорногорії, Греції, Словенії, Іспанії), або

звернутися до іншого органу, наділеного повноваженнями на офіційне призначення (міністр юстиції, Президент). В цьому випадку Рада суддів, як правило, виносить більш або менш обов'язкову для виконання пропозицію, яку підтримує інший орган (як, наприклад, в Італії, Азербайджані, Данії, Франції, Латвії, Нідерландах). Проте, процедури дуже різняться. У Польщі, наприклад, призначення здійснюється міністром юстиції (призначення голів апеляційних судів та окружних судів), а також головами апеляційних судів (призначення голів районних судів), втім якщо Рада суддів винесла рішення проти, його не може бути скасовано. У деяких країнах, що не мають Ради суддів, відбір і призначення здійснюється міністром юстиції (в Австрії та Чехії так призначають голів судів першої інстанції, в той час як голови апеляційних судів призначаються Президентом Республіки). В Бельгії Міністр юстиції приймає рішення про призначення після вмотивованої пропозиції Ради суддів (яку може бути прийнято або відхилено), а офіційне призначення покладено на короля. В Ірландії та на Мальті процедуру відбору довірено уряду (з остаточним затвердженням Президентом). У деяких інших випадках в процесі відбору беруть участь колеги або робоча група. Наприклад у Німеччині, в половині федеральних земель, обрання відбувається за результатами голосування Зборами суддівського корпусу і отримання необхідної згоди парламентським комітетом; а потім, як правило, також необхідна згода парламентського комітету та Федерального Міністерства юстиції. У деяких країнах Північної Європи акцент робиться на ролі (незалежних) Судових Колегій/комісій з призначення (Фінляндія, Швеція, Сполучене Королівство), які, як правило, вносять мотивоване подання на розгляд уряду/міністру юстиції. Аналогічна процедура застосовується в Молдові, де Вища рада правосуддя (Рада суддів) вносить пропозицію Президенту Республіки на підставі рішення Ради з відбору та кар'єри суддів. В Естонії система останнім часом зазнала певних змін, і в результаті був створений спеціальний комітет (що складається з рівної кількості суддів і посадових осіб міністерства), який буде вибирати "кращого кандидата" для призначення міністром юстиції на посаду. І, нарешті, голови судів призначаються парламентом в Ліхтенштейні і Литві; обираються своїми колегами в Швейцарії та Україні; призначаються міністром юстиції, за пропозицією Верховного суду, в Люксембурзі.

5. Як правило, щоб стати головою суду, жодних спеціальних **кваліфікацій**, відмінних від тих, які необхідні, для призначення суддею не вимагається. Однак в більшості країн де-факт попередній управлінський досвід і лідерські навички мають прямий вплив на призначення. Спеціальна підготовка також є важливою, хоча і не відіграє вирішальну роль. У будь-якому випадку, наполегливо рекомендується додаткове навчання. У деяких державах-членах мають місце більш конкретні вимоги. У Болгарії та Албанії, це професійна підготовка, високі професійні та моральні характеристики, позитивна загальна оцінка "дуже добре" або "добре" після останнього періодичного оцінювання. У Франції – досвід судді, навички управління, вміння вести діалог, неупередженість, вміння працювати. У Німеччині – досвід в управлінні судами і у виконанні різних завдань; гнучкість, здатність сприймати критику за для впровадження нових правових доробків, здатність делегувати, працювати в команді, заохочувати суддів та працівників апарату, мотивувати, залагоджувати конфлікти і т.п. У Латвії, серед інших кваліфікацій, цінується репутація серед суддів, досвід наставництва без відриву від основної діяльності, оцінка процесу роботи, професійної та психологічної кваліфікації для керівної посади. В Італії – певний трудовий стаж в залежності від юрисдикції і розміру суду, достатній вік, що дозволить працювати до виходу на пенсію, та – з 2015 року – спеціальне навчання. В Іспанії – 10 років трудового стажу для голів судів першої інстанції, 15 років для голів апеляційних судів, знання місцевої мови. У КЮР Македонії необхідно скласти іспит з управління, який проводиться Радою. У Норвегії (за директивою Ради з суддівських призначень) – 25 років стажу для голів судів першої інстанції, 30 років для голів апеляційних судів, високі професійні стандарти, вміння організувати роботу таким чином, щоб робоче навантаження розподілялося ефективно, здатність вдосконалювати умови праці для суддів та апарату суду, бути уважним до потреб відвідувачів суду, вміння бачити шляхи розвитку та поліпшення функціонування суду.
6. В цілому, кандидати, які претендують на посаду голови суду, але не отримують її, можуть **оскаржити рішення** в суді, головним чином з процесуальної точки зору. У деяких країнах (наприклад, в Албанії, Італії), справа підпадає під юрисдикцію адміністративних судів. В Норвегії, рішення не може бути змінено судом, а кандидат, який не отримав посаду може претендувати

тільки на компенсацію. Проте, цього ніколи не відбувається на практиці. Тільки Іспанія вказує на значну кількість оскаржень (30%).

7. У 26 країнах голови судів мають обмежений **термін повноважень** (від 2 до 7 років, в залежності від країни). Приблизно в половині країн, після першого терміну, голова може продовжити виконання повноважень на другий термін. Як правило, одна особа не може займати посаду більше двох термінів поспіль, продовження терміну відбувається за тією ж процедурою, що і призначення. В іншій половині країн, немає ніяких обмежень на повторне призначення голів, але вони повинні пройти процедуру відбору. У 11 країнах, голови судів призначені один раз, можуть обіймати посаду голови до виходу на пенсію. Фінляндія планує змінити систему і ввести строковий термін повноважень (з можливістю переобрання), за винятком голів верховних судів.
8. До закінчення терміну повноважень, голови можуть бути **звільнені** з посади (як і будь-який інший суддя) через притягнення до дисциплінарної відповідальності або з інших конкретних підстав, передбачених законом (притягнення до кримінальної відповідальності у вигляді позбавлення волі; невідповідність займаній посаді; серйозне порушення або систематичне порушення службових обов'язків; дії, що підривають авторитет судової влади). Інші країни залучають служби з розслідування/інспектування, висновок яких може привести до звільнення голів судів, якщо вони не відповідають посаді (Туреччина, Угорщина). У Нідерландах голови також можуть бути відсторонені від посади, якщо є "серйозні підозри", що вони є непридатними для цієї посади.
9. Майже у всіх країнах голови судів отримують **додаткову винагороду** за свою посаду. Слід відзначити, що в деяких країнах найвищий відсоток додаткової винагороди призначається голові Верховного суду (в Молдові, наприклад, надбавка до заробітної плати в порівнянні з суддями виглядає наступним чином: 20% для Голови Верховного суду; 15% для голів апеляційних судів; 10% для голів судів першої інстанції). У Бельгії, навпаки, найвищу заробітну плату отримують голови судів першої інстанції та апеляційних судів (25%), в той час як більш низький відсоток призначається головам Касаційного суду (13%). Доплата до заробітної плати може також залежати від розміру суду. Ніяких додаткових винагород не надається головам судів на Кіпрі, у Франції, Греції, Італії та Люксембурзі. У Туреччині додаткова винагорода надається головам апеляційних судів, проте не надається головам судів першої інстанції.
10. В більшості випадків, голови судів мають право на **скорочення суддівського навантаження**, яке встановлено законом або практикою, або мають право не розглядати справи взагалі. Винятками є Кіпр, (ніякої різниці між головами судів та суддями), Норвегія (головисудів розглядають справи в звичному режимі, а навантаження справами залежить в деякій мірі від розміру суду), а також Ірландія, де деякі голови можуть прийняти рішення приймати найбільш складні справи до свого провадження; в той час як інші прагнуть зменшити кількість справ, щоб звільнити себе для виконання управлінських функцій.
11. Деякі питання анкети були присвячені **процесу прийняття рішень**. Дві основні моделі впливають з анкетування. З одного боку, суди можуть управлятися майже виключно головами, а їх рішення не обговорюються з іншими суддями або палатами в межах суду. З іншого боку, "Правління, Зібрання суддів, або Комітет" працює разом з головою, а рішення так чи інакше ухвалюються консолідовано. Правління має місце в різних країнах; таких як: Австрія, Бельгія, Фінляндія, Німеччина, Нідерланди. У Бельгії після прийняття Закону "Про незалежне управління судами", рішення щодо судової організації приймаються Комітетом за напрямками (утвореними, в залежності від випадку, за участі Першого голови апеляційного суду або Голови суду першої інстанції, голів судових підрозділів, помічників суддів); інші рішення можуть бути погоджені загальними зборами суду. У Фінляндії є «команди управління» (у складі суддів, які працюють в різних палатах або підрозділах) в районних судах і в судах апеляційної інстанції, які допомагають голові в процесі прийняття рішень. У Німеччині голова суду в основному відповідає за адміністративні питання, в той час, як комітети займаються кадровими питаннями. Наприклад, рада працівників апарату суду (Personalrat); Richterrat – рада суддів; судова рада

(Prasidialrat) з питань підвищення працівників судових органів. Крім того, Головуюча рада (Президія) часто консультується з адміністративних питань. У Нідерландах рішення приймаються Колегією з трьох суддів, після консультації з суддями і працівниками у відповідних випадках. Відносини між Радою правосуддя і радами судів полягають у звітуванні, тобто надаються звіти (кожні 4 місяці) і щорічні доповіді про хід роботи. Свого роду колегіальні рішення згадуються також в Греції, Польщі та Іспанії. У країнах, де процес прийняття рішень зосереджується здебільшого в руках голів судів, деякі рішення, тим не менш, можуть спільно обговорюватися з іншими суддями суду, або на зборах суддів (Данія, Естонія, Франція, Ісландія, Ірландія, Ліхтенштейн, Молдова, Норвегія, Словенія, Швеція). У Болгарії, голови деяких судів офіційно приймають рішення, ухвалені зборами суддів (наприклад, призначення керівників палат). В Угорщині пленарне засідання Національної ради суддів може висловлювати свою думку з деяких організаційних питань, таких як річні пропозиції щодо бюджету суду, організаційних і операційних правил діяльності суду, встановлення локальних правил. В Італії організаційні рішення голів судів повинні ухвалюватися за правилами, встановленими Радою суддів, але вони також є необов'язковими для обговорення з іншими суддями відповідного суду.

С. Завдання голів судів, їх функції, відносини

Функції і завдання голів судів були згруповані в чотирьох областях: управління персоналом (суддями та працівниками апаратів судів); розподіл справ; управління бюджетом; управління інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ).

12. **Управління персоналом** (суддями та працівниками апаратів судів). Майже у всіх країнах голови судів мають обмежені повноваження щодо управління суддівським корпусом (суддями). Вони можуть дати дозвіл на відпустки та вихідні, (одноособово або за підтримки відповідного управління), вони можуть ініціювати дисциплінарне провадження стосовно судді та, у деяких країнах, накласти незначні санкції (попередження, догана). Деякі інші функції надані головам судів в Німеччині. Наприклад, в Північному Рейні-Вестфалія, голови апеляційних судів беруть участь разом із зборами суддів, у призначенні молодих суддів; вони також періодично оцінюють роботу суддів, а також вносять пропозиції щодо підвищення. У Латвії, голови судів є членами комісії з відбору суддів, та беруть участь у голосуванні. Взагалі, голови судів, беруть набагато більш активну участь в управлінні апаратом суду і, зокрема, у відборі та призначенні працівників (наприклад, Албанія, Австрія, Азербайджан, Бельгія, Хорватія, Чехія, Естонія, Фінляндія, Німеччина, Угорщина, Ісландія, Латвія, Литва, Молдова, Нідерланди, Норвегія, Росія, Швеція, Швейцарія). У деяких країнах вони також можуть звільнити, при певних обставинах, працівника суду (Австрія, Азербайджан, Болгарія, Чехія, Данія, Естонія, Фінляндія, Ісландія, Литва, Молдова, Норвегія, Швеція, Росія, Швейцарія, колишня югославська Республіка Македонія).
13. **Розподіл справ.** Із відповідей на анкету впливає три основні системи розподілу справ. Призначення справи судді може відбуватися: 1) випадковим чином, часто за допомогою комп'ютера; 2) на основі конкретних судових постанов із заздалегідь встановленими критеріями; 3) розподілятися на розсуд голови суду. Перші дві системи здаються більш розповсюдженими.
14. Повністю автоматичний (випадковий) порядок призначення справ може бути "скореговано", в залежності від різних обставин. Фінляндія, наприклад, підкреслює, що, незважаючи на довільний порядок розподілу, робоче навантаження суддів та їх спеціалізація і досвід можуть бути прийняті до уваги. У Литві, у виняткових випадках, голови можуть прийняти рішення про те, що суддя не може впоратися зі справою, а справа автоматично перерозподіляється за допомогою комп'ютера. У деяких державах-членах судді мають спеціалізацію, а тому (як в Норвегії), вони розглядають лише справи відповідної категорії (наприклад, сімейного права). Деякі держави-члени дозволяють голові перенаправляти справи в суд іншого району через переважання у роботі (Росія). На Кіпрі справи першорозподіляються різним суддям рівномірно Секретаріатом суду; потім, в разі відставання в тій чи іншій юрисдикції, голова за згодою суддів, які беруть участь, може перерозподілити справу. В інших державах-учасниках, справи призначаються відповідно до певних правил, затверджених суддями суду, або заздалегідь встановлених критеріїв. Заздалегідь прийняті критерії, наприклад, в Естонії (суди

затвердили «поділ плану завдань» протягом одного року, слідуючи принципам, прийнятим Радою суддів). Аналогічний підхід використовується в Латвії, де голова має деяку гнучкість, щоб перерозподілити справи через незбалансованість робочого навантаження або недостатність такого навантаження, в Німеччині, де діє принцип "законного судді" на місці, правління встановлює річний план розподілу справ, в тому числі голові суду. В Італії, призначення справ організовано кожні три роки головами судів, відповідно до строгих правил, попередньо розроблених Радою суддів, і після довгої процедури, яка включає в себе суддів, місцеву колегію адвокатів і, нарешті, офіційне схвалення з боку Ради юстиції. В Польщі, щороку, в листопаді, судова колегія приймає рішення про критерії розподілу справ; деяка гнучкість надається голові для переміщення суддів в іншу палату, а новий розподіл роботи має бути підтримано вагомими підставами. Нарешті, в деяких інших державах-членах голови судів розподіляють справи між суддям на свій розсуд. В Ірландії, наприклад, розподіл справ дійсно є одним з найбільш важливих завдань голів судів, а також у Франції, але після висновку загальних зборів суддів. У Люксембурзі голови судів розподіляють справи між палатами суду і вирішують, щодо завдання для суддів, які не віднесені до будь-якої палати. У Туреччині справи розподіляються головами і процедура виглядає досить гнучкою.

15. Можливість для голів судів **встановити пріоритети** в розгляді справ вважається, в деяких країнах, такою що протирічить принципу незалежності судової системи, і, отже, допускається за дуже обмежених обставин. Пріоритети можуть бути виключно фіксовані, наприклад: для справ, що мають високе суспільне значення, представляють особливий інтерес постраждалим, у випадку ризику закінчення терміну позовної давності (Бельгія); або для довготривалих справ (Хорватія). В Албанії пріоритети встановлюються "неписаними правилами". У Німеччині, головам заборонено законом встановлювати пріоритети: це розглядається як індивідуальна відповідальність кожного судді, незважаючи на те, судді неофіційно домовляються щодо певних правил практики. В інших країнах, навпаки, головам дозволено встановлювати пріоритети (Данія, Литва, Франція, Угорщина, Ірландія, Італія, Нідерланди та Норвегія). У Франції, наприклад, голови судів можуть встановити пріоритети через брак суддів і співробітників. В Італії, пріоритети можуть бути включені у річну програму голів щодо скорочення залишків. В Угорщині, голови можуть розставити пріоритети за клопотанням сторін або в силу займаної посади (якщо справа порушує важливе питання загального інтересу, рішення має важливе значення для великої кількості громадян, права дитини перебувають під загрозою). Врешті, в Швеції пріоритети встановлюються за внутрішніми правилами суду, за законом в Болгарії, Чехії, Фінляндії, Греції, Ісландії, Польщі, Словенії, Туреччині.
16. Голови можуть **вилучити справи** з провадження суддів тільки за певних обставин, наприклад: в разі виключної затримки (в Бельгії існує спеціальна процедура, що ініціюється перед Касаційним судом); якщо суддя не може розглядати справу на підставах, передбачених законом (Болгарія); якщо суддя хворий або повинен розглядати іншу справу, що знаходиться на розгляді протягом тривалого часу (Данія); якщо справа не розглядається протягом розумного періоду часу (Естонія, Ісландія); в разі тривалої відсутності судді або необхідності підтримки інших служб (Франція); якщо суддя за станом здоров'я, не може ухвалити рішення або не розглядає справу більше 8 місяців (Греція); за бажанням сторони, якщо судові рішення було на розгляді протягом 5 років і більше (Мальта); в разі дискваліфікації судді (Італія); голови можуть передавати справу від одного судді іншому, у випадку його перевантаження (Люксембург, Швеція); якщо суддя грубо нехтує розглядом справи, з можливістю подальшого оскарження рішення голови суду (Норвегія).
17. У більшості країн, голови судів не можуть **встановлювати продуктивність суду і/або часові рамки** розгляду справ. Деякі країни зазначили, що це буде розглядатися як порушення незалежності судової системи (Австрія, Німеччина), або це є функцією судової ради (Іспанія). У Норвегії, часові рамки розгляду справ встановлюються парламентом і голова суду відповідає за організацію роботи суду таким чином, щоб справи розглядалися ефективно. В ряді інших держав-членів встановлено норми тривалості судового розгляду: Азербайджан, Чехія, Данія, Естонія, Фінляндія, Італія, Латвія, Нідерланди, Румунія, Словенія, Швеція, Туреччина, але з урахуванням різних і важливих нюансів. Наприклад, в Данії, голови можуть змінити норми,

керуючись "цінностями та баченням", викладених радою Судової адміністрації Данії. В Естонії, за підтримки Міністерства юстиції, голови можуть встановити цільові показники, після консультації з суддями суду, на що може виділятися додаткове фінансування для найму персоналу, і виплати додаткової зарплати. У Фінляндії, голови можуть наймати додатковий персонал на основі встановлення цільових показників в переговорному процесі щодо бюджету з Міністерством юстиції, і після обговорення з головами палат/підрозділів суду. В Італії, голови готують цільову програму продуктивності (яка направляється до Ради суддів – Вищої рада правосуддя) також затверджують програму скорочення залишків, реалізація цих програм та її результати також можуть бути використані для оцінки голів судів. У Нідерландах, голови можуть встановити цільові показники за погодженням з Радою правосуддя. У Швеції цільові показники продуктивності встановлюються Урядом.

18. У більшості випадків, голови судів не можуть встановлювати рівень продуктивності і/або часові рамки для досягнення цільових показників для кожного судді або апарату суду. Це має місце тільки в деяких країнах, наприклад, Азербайджан, Чехія, Фінляндія (проте це досить рідкісне явище), Нідерланди (питання знаходиться на стадії обговорення), Румунія, Словенія (тільки щодо співробітників суду), Швеція (в принципі має місце, але є складним процесом і може розглядатися як втручання в незалежність суддів), Туреччина, Литва (тільки щодо співробітників суду).
19. Голови судів відповідають за контроль **тривалості судового розгляду** і, як було зазначено Норвегією, електронна система управління справами може полегшити такий контроль. В цілому, головисудів можуть давати суддям поради і встановлювати причини надмірної тривалості розгляду (не втручаючись в розгляд справи по суті). Якщо це не допомогло, судді можуть бути притягнені до дисциплінарної відповідальності (наприклад, в Австрії, Бельгії, Болгарії, Хорватії, Франції, Ірландії). Повідомляється щодо інших можливих дій. Голови можуть спробувати зменшити навантаження відповідному судді або призначити помічника (Литва). Вони можуть поліпшити практику за допомогою її обговорення з керівниками палат (Фінляндія). Може мати місце направлення запитів на розширення суддівського штату (Болгарія). Голови можуть встановлювати пріоритет щодо окремих справ (Угорщина). Голови можуть збільшити число суддів в палаті, знизити навантаження суддям, повідомляти про неналежне виконання обов'язків Генеральному прокурору, звітувати перед Радою суддів (що буде враховано при майбутньому проведенні оцінки діяльності суддів) або міністром юстиції (щодо співробітників суду) (Італія). За клопотанням сторін, може бути встановлено пріоритет справ з урахуванням обставин, які регулюються законом (Швеція). У Німеччині, голови не контролюють тривалість розгляду справи (для забезпечення незалежності суддів); проте вони можуть звернутися до правління, щоб звільнити суддю від обов'язку розгляду деяких справ, або ініціювати дисциплінарні заходи, якщо справа розглядається з порушенням строків. Крім того, в Сполученому Королівстві, голови зазвичай не контролюють терміни розгляду, але якщо є системна проблема: "вони можуть переглянути правилата запропонувати деякі зміни до них».
20. **Управління бюджетом.** Взагалі, **розподіл бюджету** – це функція, що здійснюється центральним органом, який варіюється залежності від країни: Міністерство юстиції (Австрія, Естонія, Франція, Німеччина, Італія, Ліхтенштейн, Молдова, Польща); Судова адміністрація (Данія, Литва, Молдова, Румунія, Норвегія, Швеція); Рада суддів (Бельгія); Служба адміністрування судових органів (всі голови судів є членами цієї ради, Ірландія); Судова рада (Нідерланди); Судова виконавча рада (Сполучене Королівство); Рада Міністрів (Болгарія); Комітет з питань бюджетусудової влади Верховного суду (Словенія). Проте, голови можуть мати деякі функції щодо бюджету. Наприклад, вони часто роблять поради, пропозиції, плани, рекомендації і прохання. В Болгарії, наприклад, голови судів заявляють про потреби суду перед Радою суддів, які обговорюють проект бюджету, запропонований міністром юстиції, і представляють його на розгляд Ради Міністрів. В Угорщині, президент Національного управління судової влади готує пропозицію щодо бюджету, після консультацій з Національною радою суддів. У Чеській Республіці Міністерство юстиції приймає рішення про загальну сумудлядвох вищих судів і 10 окружних судів; в той час як голови регіональних судів несуть відповідальність за фінансування бюджетів 85 окружних судів. В Ісландії, Судова рада

відповідає за бюджет районних судів, в той час як голова Верховного суду відповідає за бюджет свого суду. У Туреччині, бюджетом управляють тільки голови апеляційних судів.

21. Що стосується управління **внутрішнім бюджетом суду**, в ряді країн, голови судів мають обмежену свободу дій в управлінні бюджетних коштів, що виділяються судам, яка йде головним чином на покриття оплати праці персоналу та витрат на устаткування. Коли бюджет дозволяє більшу гнучкість, завдання розподілу бюджетних коштів здійснюється поряд з іншими органами. Наприклад, в Бельгії – Керівний комітет кожного суду; в Словенії – директор суду. У Фінляндії, асигнування на заробітну плату персоналу і витрат на приміщення суду (близько 70% бюджету) не може бути змінено; що стосується інших витрат – голова має деякі дискреційні повноваження їх розподілу, після консультацій з менеджером суду або керівником. У Польщі, керівники апеляційних судів управляють бюджетом для всіх судів, що підпадають під юрисдикцію відповідного апеляційного суду. У Німеччині, голови мають досить велику свободу дій, щодо розподілу виділеного бюджету до тих пір, поки юридичні зобов'язання і обов'язки звітності задовольняються. У Франції бюджет управляється головами апеляційних судів і директором суду (щодо працівників суду). В Угорщині, голови судів несуть відповідальність за «кадрові і матеріально-технічні умови функціонування суду» в рамках наявного бюджету. У Греції, вони можуть запросити додаткові гроші від компетентного міністерства, і направити їх на задоволення конкретних потреб суду. У Молдові, голови мають дискреційні повноваження, але якщо вони хочуть, зміни бюджетної лінії, це повинно бути затверджено Радою суддів. У Нідерландах, голови мають велику свободу у використанні виділеного бюджету, який розраховується за стандартною вартістю справ та їх кількістю, розрахованої для різного роду справ. У Швеції, в кінцевому підсумку відповідальність за управління бюджетом суду покладається на голів судів. У Туреччині, бюджет управляється головами апеляційних судів в ряді країн, голови судів управляють бюджетом за підтримки адміністративного директора суду або менеджера (наприклад, Естонія, Угорщина, Ірландія, Італія, Ліхтенштейн, Мальта, Молдова, Норвегія, Польща, Румунія, Словенія, Іспанія, Македонія) або комітетом (Бельгія, Німеччина, Чехія, Фінляндія, Нідерланди, Швеція, Туреччина, Великобританія, Греція і Литва – для великих судів). Вони зазвичай допомагають керівникам з судового адміністрування (управління персоналом суду, бюджетом і т.д.). У деяких країнах управління бюджетом розглядається адміністративним секретарем суду (Кіпр, Люксембург).

22. **Управління інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ).** Технології, які використовуються в судах, як правило, керуються центральними органами (міністерством юстиції, Радою суддів, судовою адміністрацією, спеціальними підрозділами уряду). Кілька завдань покладені на голів судів. Вони можуть, наприклад, повідомляти про потреби суду і вказують на слабкі місця використовуваних інструментів (Болгарія); вони зобов'язані забезпечити належну роботу комп'ютерних систем шляхом організації роботи ІТ-вчених (Литва). У Норвегії, вони несуть повну відповідальність за інформацію і комунікації, але вони не обов'язково керують впровадженою технологією. Більш активну роль голови судів мають в Молдові, за виключенням інструментів ІКТ вже встановлених законом, таких, як програма авторозподілу справ або судовий портал; в Нідерландах, при розробленні нових ІКТ, головники консультують і можуть грати певну роль в процесі прийняття рішень; в Російській Федерації, управління ІТ здійснюється Судовим департаментом за погодженням з Радою суддів Російської Федерації; в Туреччині, зокрема, для виявлення критичних питань, а також в Німеччині, де більшість Земель мають центральне агентство з такого роду загальних питань ІТ. Інструменти ІКТ стандартизовані в кожній землі, і голови мають лише певну свободу дій щодо виду інструментів ІКТ, які будуть реалізовані в їх суді.

D. Підзвітність голів судів та притягнення їх до дисциплінарної відповідальності.

23. Голови судів мають таку саму відповідальність та підстави для дисциплінарної відповідальності як і інші судді, не набагато більше, як здається. Кілька додаткових механізмів підзвітності можуть витікати з деяких конкретних завдань, таких як звітність щодо діяльності, або розподіл бюджету. Проте, інформація, зібрана з держав-членів дуже різниться, і особливо важко підвести підсумки. Вбачається, що у більшості випадків голови судів мають обов'язок аналізу статистичних даних з метою поліпшення функціонування суду. В Австрії, вони можуть нести

відповідальність за невиконання наказу міністерства щодо своїх управлінських функцій, або за не підготовку річного звіту. У Бельгії, Судова рада може провести службове розслідування та опублікувати звіти. У Болгарії, звітність за статистикою стає доступною для голів вищих судів, Ради суддів, та міністра юстиції. У Фінляндії обговорення річного бюджету також заснований на докладних даних робочого навантаження, а також річних звітах про функціонування суду, що також публікуються. У Німеччині, голови судів першої інстанції доповідають голові апеляційного суду, а голови апеляційних судів доповідають Міністру юстиції. В Угорщині, заслуховується доповідь про управлінську діяльність за один рік до закінчення терміну повноважень, а також кожні 3 роки, або в залежності від випадку для «вищих суддів» доповідається голові Голови Національного бюро судових органів). В Ліхтенштейні, голови несуть відповідальність за адміністративні завдання і повинні щорічно звітувати перед урядом і парламентом про функціонування системи відправлення правосуддя. В Литві, робота голів судів контролюється головами судів вищих інстанцій. В Молдові, головинесуть дисциплінарну відповідальність, за невиконання своїх завдань. В Нідерландах, Правління відповідальне перед Радою правосуддя за розподіл витрат та ресурсів. Відносини між судами та Радою полягають у річному плануванні і звітності, звітуванні (кожні 4 місяці), а також щорічні доповіді про стан роботи. У Польщі, міністр юстиції, за згодою Національної ради, може звільнити голів за грубу помилку або ситуацію, яка "є несумісною" з інтересами правосуддя. У Словенії, річна програма роботи, а також річний звіт представляється головою суду вищої інстанції, окрім того, видатки суду можуть бути переглянуті судовим аудитором. Голови апеляційних судів Туреччини несуть відповідальність перед аудитором за виділений бюджет. У Швеції, суди можуть бути об'єктом пильної уваги омбудсмена і канцлера юстиції. Лорд головний суддя Сполученого Королівства представляє щорічну доповідь парламенту про стан відправлення правосуддя.

24. Діяльність голів судів може бути предметом **професійної оцінки**, яка також може бути пов'язана з оцінкою необхідною для продовження строку повноважень (в кінці терміну), загальної оцінки, що застосовується до всіх суддів, або обидві з них. У країнах, де голови судів мають обмежений термін повноважень, оцінка може проводитися в кінці терміну, з метою оцінки доцільності повторного призначення. Проте, в більшості країн, необхідно провести нову процедуру конкурсного відбору, і попередній голова повинен пройти ще раз її проїти за для продовження строку його повноважень. У Молдові, незважаючи на термін повноважень (4 роки), голови судів, так само як інші судді, оцінюються Радою суддів кожні 3 роки. Оцінка заснована на значному переліку критеріїв, деякі з них можуть мати спеціальну направленість на оцінку голів судів, таких як: здатність до керівництва; справедливий розподіл завдань між працівниками суду; ефективне планування бюджету та ефективний розподіл фінансових ресурсів; забезпечення професійної підготовки; здатність мотивації персоналу і т.д.. У Франції, незважаючи на термін повноважень (7 років), голови судів першої інстанції оцінюються кожні 2 роки головами апеляційних судів, серед іншого підлягають оцінці управлінські навички, відносини всередині колективу та поза ним. Проте, голови апеляційних судів не підлягають оцінюванню.

Е. Голів вищих судів призначення, завдання, функції та відносини

25. **Вибір і призначення** голови Верховного суду відбуваються за відмінними процедурами в порівнянні з процедурами відбору голів судів. У деяких країнах процедури відбору і призначення пов'язані із законодавчою та виконавчою владами з різними рівнями втручання (Азербайджан, Чехія, Греція, Ірландія, Литва, Польща, Росія). Наприклад, Президенти Республіки, Міністерства юстиції, Судові ради, Збори суддів, можуть висунути кандидатів на розгляд парламенту (Албанія, Хорватія, Естонія, Угорщини, Латвії, Словенії, Швейцарії). Кандидати можуть бути запропоновані Радою суддів або інших Комітетів з відбору (Бельгія, Болгарія, Франція, Німеччина, Чорногорія, Швеція), а потім призначаються законодавчою або виконавчою владою. У деяких інших державах-членах, вибір і призначення нічим не відрізняється від голів інших судів (Австрія, Італія, Ліхтенштейн, Румунія, Іспанія), або ці повноваження належать виключно до компетенції Верховного суду (Данія, Ісландія, Молдова, Нідерланди, Україна). У Норвегії "немає практично ніяких правил щодо процедури призначення", а в Сполученому Королівстві, "група з відбору розробляє свою власну процедуру, яка не закріплена правилами".

26. **Кваліфікація**, що вимагається від кандидата на посаду сильно відрізняються з-поміж країн. Наприклад, в Австрії необхідно мати поглиблені юридичні навички, репутацію і досвід. У Болгарії, кандидати повинні мати досвід принаймні 12 років на посаді, яка вимагає вищу юридичну освіту. В Азербайджані, Чехії, Литві, Польщі та Швейцарії кандидат повинен бути суддею Верховного суду. У Фінляндії необхідні лідерські навички, видатний юридичний досвід в той час як для цього необхідні кваліфіковане навчання, попередні конкретні судові посади, або певний трудовий стаж. У Франції особлива увага приділяється якості особистого досвіду, попередній досвід, ідеї та бачення судової установи, активний спосіб життя. У Німеччині оцінюють досвід роботи в управлінні судами або в Міністерстві юстиції, а також високу репутацію в якості старшого судді. У Греції згадують про відмінну судову службу і визнають адміністративні здібності. В Італії, рішення Ради суддів передбачає конкретні «критерії», яких повинно бути досягнуто, щоб бути претендентом на посаду Голови Верховного Суду. Є і деякі інші кваліфікації, що вимагаються: попередній досвід роботи в якості юриста або в судді, принаймні, 7 років (Люксембург), щонайменше 15 років досвіду роботи в якості судді або прокурора; високі професійні та моральні якості (Чорногорія); принаймні, 6 років в якості судді апеляційного суду та отримання вищої оцінки в попередньому році (КЮР Македонія) у Великій Британії (Англія й Уельс) президент, обирається з числа найстарших суддів. В інших країнах, ніяких спеціальних кваліфікацій не потрібно. Проте, очікується, що Голова Верховного суду "відповідає найвищим професійним стандартам" (Норвегія).
27. На додаток до загальних функцій і завдань вже висвітлених щодо голів судів, голови вищих судів можуть мати інші функції, які можна вважати більш «політичними», бути представником верхівки судової системи. Варто зазначити, що лише деякі країни представили досить докладну інформацію. У Бельгії, наприклад, Голова і Генеральний прокурор знаходяться в контакті з міністерством юстиції та парламентом щодо законопроектів, які стосуються судової реформи, вони також представляють щорічний звіт перед парламентом. У Болгарії, голова є членом Верховної Ради і Національного інституту юстиції; Крім того голови Верховного касаційного суду і Верховного адміністративного суду розглядають клопотання судів про прийняття рішень про тлумачення норм права, задля гарантування точного і однакового застосування закону. У Данії, голова може видавати неофіційне попередження головам апеляційних судів. У Фінляндії адміністрація Верховного суду є колегіальним органом (пленарне засідання); проте багато питань було передано голові, який є представником всієї судової системи і висловлює позицію в ході бюджетних переговорів з Міністерством юстиції. У Німеччині, голова звітує перед Федеральним міністром юстиції. В Ірландії, голова Верховного суду - це представник судової системи, який діє від імені судових органів у відносинах з Департаментом юстиції, Департаментом прем'єр-міністра чи Міністерства фінансів. У Литві, голова Верховного суду є членом Ради суддів і має право запропонувати одного кандидата на посаду судді Конституційного Суду до парламенту.